

Миненкова Н. Е., кандидат исторических наук, доцент докторантка Национального университета «Киево-Могилянская Академия» (Киев, Украина), E-mail: minyenkova@gmail.com

Особенности люстрации в Польше и отношение к этой идее и практике в польском обществе.

Аннотация. Определена специфика люстрации в Польше с помощью политологического анализа основных нормативных актов (законы 1997 и 2006 гг.), а также изучения общественного мнения польского общества по этому вопросу. Доказано, что люстрация в Польше соответствует «модели исторического расследования», которая базируется на открытии и обнародовании правды о жертвах и виновников, а не на уголовном наказании последних. Проведение люстрации таким образом было обусловлено не только переговорным характером демократического транзита, но и социальным запросом со стороны польского общества, которое стремилось восстановить справедливость, но при этом не было радикально настроено относительно виновников злоупотреблений и нарушений прав человека во времена предыдущего недемократического режима.

Ключевые слова: люстрация, правосудие переходного периода, общественное мнение.

Minenkova N., PhD in historical sciences, docent, Doctoral Candidate, National University of «Kyiv-Mohyla Academy» (Kyiv, Ukraine), E-mail: minyenkova@gmail.com

The main features of lustration in Poland. Its attitude and practices in the Polish society.

Abstract. It is determined in the article the specifics of lustration in Poland with the help of political analysis of the basic regulations (laws of 1997 and 2006) and Public Opinion. Research of the Polish society to this issue. Proved that lustration in Poland corresponds to the «model of historical investigation» based on the discovery and disclosure of the truth about the victims and the perpetrators, not on punishing the criminal past. Conducting the lustration in this way was not only due to the nature of the negotiation character of the democratic transit, but also the social demands on the part of Polish society, which sought to restore the justice, but was not radical regarding the culprits of abuse and human rights violations in times of the previous undemocratic regime.

Key words: lustration, transitional justice, public opinion.

УДК 35.07/321

Леськів М.

аспірантка кафедри теорії та історії політичної науки,
Львівський національний університет імені Івана Франка
(Львів, Україна), E-mail: kurylom@ukr.net

ФІЛОСОФСЬКО-ТЕОЛОГІЧНЕ ОСМИСЛЕННЯ «ЛЮДИНИ ПОЛІТИЧНОЇ» В ЕПОХУ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

Анотація. Проаналізовано процес зародження християнства та його вплив на формування політичного життя суспільства. Розглянуто головні підходи до розуміння політичної людини у добу Середньовіччя. Визначено, що політичне життя середньовічного суспільства засноване на взаємовідносинах світської та духовної влади.

Ключові слова: духовність, моральність, божественний закон, моральний закон, гріх, віра, всесвітня монархія.

Актуальність теми полягає у визначенні основних характеристик політичної людини та соціальних відносин, що формувалися на засадах теологічної доктрини. Епоха Середньовіччя сформувала нове, релігійне бачення побудови суспільно-політичних відносин, ролі держави й духовного життя людини. Середньовічна традиція єдності релігії й держави, частково відображається у нинішніх взаємовідносинах церкви та політики.

Політико-правове бачення суспільного життя у добу Середньовіччя обмежувалося релігійною свідомістю, основу якого складало християнство. Початки політичної доктрини, за словами Б. Кухти, «спиралися на заперечення рабовласницької держави, платонівську ідею про вищість духовного світу над матеріальним, думку Ари-

стотеля про Бога як першопричину, ідею стоїків про те, що матеріальний світ прийнятий духом... Первісна християнська доктрина була радикальна й прогресивна, що впливало з соціальної структури перших громад християн» [3, с. 83-84].

Відносно історичних та політичних умов розвитку політичної думки стосовно цього періоду О. Лейст висловився наступним чином: «Середні віки – період занепаду в історії політичних й правових вчень порівняно з античним світом. Зміщення центру ваги в суспільній свідомості з держави у церкву, спрямованість значної частини цієї свідомості до потойбічних, позаземних ідеалів, панування догматичного мислення, яке було строго зорієнтоване на тексти Святого Писання і канони церкви – все це різко звужувало тематику і зміст політико-правових доктрин» [5].

Мета статті – визначити соціально-політичну природу людини у філософсько-теологічних концепціях Середньовіччя.

Теоретичні напрацювання, що відносяться до проблематики сутності людини та проблеми її політичного буття, збагачувалися протягом еволюції філософської та соціально-політичної думки й не припиняються до нині. Звичайно, розвідки західноєвропейських дослідників сформували фундамент для подальшого вивчення еволюції феномену «людини політичної». Стосовно вітчизняного стану наукових розробок даної проблематики, варто зазначити, що українська політологія як наука є досить молодою, проте вже представлена плеядою науковців, сфера дослідження котрих – формування та сутність політичного буття людини. Про це свідчить чимало підручників, монографічних та дисертаційних праць таких вчених, як Ф. Шульженко, Т. Андрусак, В. Марчук, О. Бабкіна, Є. Безродний, Б. Кухта, В. Денисенко, Ф. Кирилюк, З. Бурачко, основою дослідження яких історія політичних вчень та формування політичного суспільства.

Доба Середніх віків характеризувалася домінуванням теологічної доктрини. Відтак, А. Аврелій, Т. Аквінський, не вважали політику справою необхідною для самовираження особистості й корисною для суспільства. Зміна соціокультурних умов зумовила виникнення ідеї про політичний вибір, виражених у поглядах А. Данте, М. Падуанського та В. Оккама.

Концепція держави та зміст людського існування в Середньовіччі пояснювалися кризь призму християнства. Суть людини полягала у любові, а ціна особистості – у здатності любити. Людина не створена для держави, вона сама не здатна вибрати шлях життя і природно живе по-людському, істота немічна й цілком не здатна своїми силами ані уникнути гріха, ані створити на землі якесь досконале суспільство, жага наживи породжує гріховність, пізніше – рабство [1]. З іншої точки зору, людина за своєю природою «тварина компанійська і політична». У неї започатковуються намагання об'єднуватись й жити в державі, оскільки індивід наодинці неспроможний задовольнити свої потреби. Політична спільність складається з ремісників, землеробів, воїнів, політиків та інших категорій робітників [2].

Розвиток стародавнього мислення, у розвідці Б. Чичеріна, позначає процес поступового розкладання складових державного цілого. Це шлях від єдності до роздвоєння. Результатом цього руху було розпадання суспільства на два окремих союзи, заснованих на двох протилежних засадах співжиття. Церква стала представницею морально-релігійного елементу; громадянське суспільство, навпаки, будувалося на засадах приватного права, в основу яких є особа з приватними інтересами. Таким був характер середньовічного життя, котрий відображає започаткування нового теократичного начала, пов'язаного з переважанням моральної складової суспільства. Зрозуміло також, навколо яких питань повинно було сконцентруватися політичне мислення Середніх віків. Воно складалося, головним чином, у суперечці між світською владою і церковною. Теократичний синтез, укладаючи у собі одну тільки моральну сторону життя, залишав місце для протидії. Однак, так як моральне начало має значний вплив на все інше, а світська складова є представницею нижчого порядку, то й самі захисники світської влади підкорялися сильному церков-

ному впливу. Внаслідок цього середньовічне мислення переважно теократичного характеру.

Масмо підстави говорити про те, що представницею морального закону або загальнолюдського порядку є християнська церква. За ідеєю, остання обіймає все людство – це вищий, морально-релігійний союз, який всіх людей, без урахування відмінностей, веде до єднання з Богом. Церква в Середні віки відігравала таку ж роль, що в Античності й Новому часі держава. Церква становила вищий суспільний зв'язок. Все політичне життя середньовічного суспільства повертається навколо відносин двох влад: світської й духовної. Церква – головний двигун людського розвитку, котра намагається внести єдність у хаос середньовічних сил, підпорядковуючи собі останніх в ім'я морально-релігійного початку. Проте, випадає нездоланна перешкода церковному абсолютизму: наполегливе прагнення світських елементів до самостійності. Системний погляд стосовно світського конструкту Б. Чичеріним, визначався набором взаємопов'язаних елементів. До таких елементів відносилися людина, влада, закон, свобода та загальна ціль. Якщо мова йде про Середньовіччя, то у громадянському стані «всі необхідні суспільні елементи: і влада, і закон, і загальна мета, котрі носять відбиток приватного права об'єднуються» [8], що надає оригінальності середньовічним установам. Середньовічні папи у своїх вимогах посилалися на саме покликання і значення християнської церкви.

В Середні віки була досить популярна думка: суспільство поділяється за функціональними ознаками (дещо нагадує поділ на категорії за обов'язками у Платона) на «тих, хто молиться», тих «хто воює» й на «тих, хто трудиться». Категорії наділені конкретними завданнями, входять до визначеного стану, відповідно до якого регламентувалися права та обов'язки. Для подальшого розгляду сутності людини, її значення у середньовічних владних відносинах, звернемося до філософсько-політичних доробків А. Аврелія й Т. Аквінського.

Філософія Августина виникла як симбіоз християнських й античних доктрин. Августин зробив Бога центром філософського мислення, найвищою сутністю, незалежним. Усе інше існує завдяки божественній волі.

Погоджуємося з думкою Б. Чичеріна, стосовно осмислення свободи Августином, останній вважає, що вона допускається в людині лише для того, щоб її засудити. Результат пошуку людиною свободи, Августин бачить через бажання самостійності. «Вільна воля, – писав Августин, – достатня для зла, але занадто нікчемна для добра, хіба коли їй приходить на допомогу Всемогутнє Добро» [8]. Безумовну свободу вибору Августин заперечував: людина завжди діє за відомими їй спонуканнями. Істинною свободою, гідною для людини – є свобода моральна, котра полягає у добровільному виконанні закону й поєднана з Богом. Людина діє вільно, як розумна істота, коли наслідує закон, а не тоді, коли підкоряється своїм потягам й знаходиться у рабстві гріха. Оскільки, сутність людини спотворена первородним гріхом, тому її власних сил не достатньо для виконання й збереження закону.

Важлива суспільно-політична позиція відображена Августином «Про град Божий». Історія людства постає у вигляді арени змагання двох світів. Людина власною гріховністю породила град Земний, а град Небесний – спільнота всіх спасених, що свідчить про два види людських спільностей. У розвиненій А. Августином християнській концепції історії людства, усі соціальні, державні та правові утворення постають унаслідок гріховності людини [1].

Політичне життя з точки зору сутності земної держави Августина, не має позитивного значення для блага людини, котра керується законами Божими. Кастовий поділ діяв у цілях виправдання гріховної природи людини. Натомість, владні повноваження людині необхідні для управління над істотами позбавленими розуму. Людина світська, у вченні Августина, прирівнюється до диявола, а сама держава – створена з розумного натовпу, не може бути заснована на правді та блаженстві, оскільки натовп прагне досягнути власного задоволення. Результатом існування

земної держави, виходячи із останнього твердження, є внутрішнє протистояння та вічне страждання.

Отже, філософські погляди Августина засновувалися на розбіжностях між вірою та знанням, віра є способом знання. Людина не створена для держави, остання має доказувати корисність службової та допоміжної функції. Хоча мислитель негативно ставиться до насилля, проте визнає необхідність влади. Причиною зла є вільна воля. Індивід не здатен обрати шлях життя й природно живе по-людському. Людина, за словами Августина, істота немічна й цілком не здатна своїми силами ані уникнути гріха, ані створити на землі досконале суспільство. Її жага до наживи породжує гріховність, пізніше – рабство.

Ближчим до філософії А. Августина, а ще ближчим до суспільної позиції Аристотеля був Т. Аквінський. Перш за все вченням про державу, котру він пояснював як результат природної необхідності й бачення людини як істоти суспільної та політичної. Але держава, природа й все інше, бере початок від Бога.

Т. Аквінський обґрунтував свою концепцію держави із характеристики природи людини. Використовуючи тезу Аристотеля, що людина за своєю природою «тварина компанійська і політична», Т. Аквінський намагається довести, що в ній започатковується намагання об'єднатись й жити у державі. Політична влада детермінована природою людини, яка зобов'язана виконувати закони й договори. Це обумовлює політичну культуру людини з управлінськими повноваженнями (у ставленні керівників до підлеглих, способі набуття, завоювання влади та використання влади). Реалізація політичної влади тісно пов'язана з моральністю, відповідальністю, вибором правильного засобу досягнення моральної мети.

Т. Аквінський відрізняє два види людських співтовариств: співтовариство людей в державі і співтовариство віруючих в церкві. Людина не зрівняно менше за будь-яку іншу істоту перебуває у самій собі; вона є – як індивід для себе – сутністю недосконалою і такою, що потребує чогось іншого, тобто вона як індивід, ніколи не зможе позбутися своєї недосконалості; вона не може використовувати суспільство просто як засіб вдосконалення: стати досконалою вона може лише у суспільстві як частина цього суспільства [4, с. 97].

Поворотним моментом в історії Середньовіччя стали ідеї розширення державного цілого з моральною та загальнолюдською складовими, що постали альтернативою духовності та папської християнської доктрини. Протест середньовічних мислителів проти папської влади був викликом для церковної влади над суспільством. Це зумовило появу нових ідей про верховні чини та їх роль у розбудові найкращої форми державного правління.

Так, А. Данте у роздумах «Про монархію» висуває концепцію всесвітньої держави, де роль головного управлінця отримує не папа, а монарх, котрому влада дана від Бога. Мету людства, Данте вбачає, у діяльності розуму, котру не може досягнути одна людина, ні окреме суспільство, для цієї мети потрібен союз всього людського роду. Загальний мир, що може створити всесвітня монархія, сприяє досягненню людської цілі. Безпосереднє походження імперської влади випливає із двоякої природи людини, котра знаходиться між двома світами, відповідно, правитель потрібен духовний і світський. Б. Чичерін зауважує, що поняття «єдності», у Данте, як вище благо засноване на бутті й розумі, унеможливило появу індивідуальностей. У теорії всесвітньої монархії усі приватні умови, котрі є складовими держави: свобода, народність, місцеві особливості зникають або становляться нижче у рангу пріоритетів, підкоряючись конструкту цілого.

Обґрунтовуючи наше бачення політичної природи людини, згідно теорії всесвітньої монархії Данте, варто зазначити, що ми не знайшли абсолютних підтверджень чи спростувань, що стосується політичної сутності людини. Проте, варто підкреслити, що Данте не відкидає можливості існування політичного індивіда, з точки зору двоякої природи людини та, зокрема, світської. Хоча, позитив-

ним вважається те, що політичний індивід є невіддільним від загальної монаршої держави й складає єдину суспільну мету. Це значить, що немає місця для особистих суспільних чи політичних цілей, а лише загальна мета, якій необхідно підкоритися у благо всесвітнього миру та єдності порядку.

Подальші роздуми про небесні й земні цілі людини ми знаходимо у праці М. Падуанського «Захисник миру». Автор поділяючи неоднорідність людської природи, з якої випливають цілі, запропонував закони, котрі окреслюють шляхи їх досягнення. З цього випливає розрізнення двох видів законів: за метою, за змістом. Одним із них є божественний закон, що вказує шляхи досягнення вічного блаженства; визначає різницю між гріхами і заслугами перед богом. Інший, людський закон, має за мету досягнення правди та загального блага; міцності й твердості влади; встановлює справедливість.

М. Падуанський, як прихильник багатьох ідей Аристотеля, визначає, що політичне тіло базується на матеріальній причині буття, воно засноване на людях, котрі виконують різні ролі. Натомість рушійною або виробничою причиною є людський законодавець, і дуже рідко сам Бог. На відміну від Данте, М. Падуанський зазначає, що порядок у державі й спостереження за ним, можливий за умови спокою всіх її складових, котрі можуть здійснювати свою справу згідно з розумом й призначенням [8]. Це свідчить про зародження демократичних поглядів у добу християнського Середньовіччя.

Отже, М. Падуанський протиставив альтернативну форму правління щодо всесвітньої монархії Данте. Учений доводив ідею суверенності народу, демократичні свободи та мирське походження держави, що суперечило ранньохристиянським концепціям А. Августина й Т. Аквінського. Зокрема, йшла мова про незалежність світської влади від церковної, де остання виключно займає позицію морально-релігійного союзу.

Продовжує традицію «теоретичного виведення» держави з-під влади й опіки церкви В. Оккам. У праці В. Оккама «Вісім питань стосовно влади папи» відображено уявлення про державу, котрій притаманні наступні ознаки: незалежність від папства; виникнення від Бога через діяльність людей; наявність суверенітету у світських справах. Основний аргумент стосовно незалежності держави від церкви, філософ вбачає у більш давньому походженні імперії, аніж папства, й акцентує на ролі язичницької Римської імперії.

На думку В. Оккама, імперія перетворюється в істинну, оскільки, за спільною згодою діє загальному благу. Критерій оцінки імперії – етичне поняття загального блага й всезагальної користі. Він погоджується із тим, що влада дана Богом, але через людей. Однак вирішальним критерієм є етика, котра виправдовує владу. Свою думку В. Оккам підкріпив твердженням про те, що язичники й всі ті, хто знаходиться поза церквою, не обов'язково приречені на загибель та позбавлені спасіння, вони можуть бути носіями позитивних етичних цінностей.

Стосовно бачення державної організації В. Оккам є послідовником Аристотеля, відповідно, у визначенні будови та ролі полісу беззаперечно з ним погоджується. В. Оккам вільно підкреслює неполітичний характер сімейної общини, яку мислителі Античності, вважали першопричиною розвитку, основною ланкою держави. Сфера держави визначається волею людей [6, с. 31–39].

Зазначимо, що у «Вісьмох питаннях...» В. Оккам відображає дійсне обґрунтування суспільно-політичні позиції громадян середньовічної держави. Звертаємо нашу увагу на перше: «чи має право одна людина володіти верховною владою і у церкві, і у державі?» та останнє «чи отримає німецький король титул імператора за умови його вибрання виборцями?» питання. Як бачимо, інтерес до політичної ролі людини був вагомим питанням практичної політики. Вважаємо, що вирішення цих питань за В. Оккамом, полягає у наданні пріоритету у вирішенні загальнодержавних завдань свободі громадян, котрі є «вільними людьми». Свободу громадян учений розглядає

як право прийняття рішень, «вольність», яку не може знищити ні державний, ні духовний правитель. Ідея загального інтересу невід’ємна – властивість ідеального політичного устрою [7, с. 399–403].

Висновки. Отже, середньовічна доба виявилася не зовсім стабільною, з світоглядом актуальних їй мислителів, не лише щодо духовності, але й позицій політичного суспільства. Ранній етап в історії політичної думки Середніх віків відбувся за умови абсолютного домінування християнської традиції, обґрунтування сутності суспільного, політичного та державного буття. Вважаємо, доречно говорити про те, що трактування й практична реальність «конструкту» християнської церкви стала нездоланим бар’єром для висвітлення унікальності політичної природи як держави, так і людини.

Аристотелівська концепція «політичної істоти», феномен «правової особи», у політичному сенсі «ідеальний громадянин» зазнали абсолютного спростування середньовічними схоластами. Ідейні суперечності відображені в еволюції образу «політичної людини». Відтак, в історії Середньовіччя цей образ набуває релігійного забарвлення. Принципом особистого життя становиться не політичний загальносуспільний інтерес, а духовне тимчасове існування. Християнські філософи пропагуючи «єдність» вже не визначали це поняття давньогрецькою дефініцією «суспільного об’єднання людей у полісі», натомість розширюючи його визначили як «об’єднання людського роду з вірою у Бога». Політичне виражалось як гріхове, людина задіяна суспільно-політичною справою страждає, оскільки неправильно використовує свій розум. Природне бажання людини у будівництві «Граду земного» є лише тілесною потребою та егоїстичним прагненням. Майбутнє людства можливе за умови служіння Церкві. Тобто, акцент з природної політичної сутності людини зміщується на обґрунтування природної гріховності, а цінність людини – «у вмінні любити».

Теоретичний конфлікт у політичній думці Середньовіччя стосовно авторитету церковного й державного, призвів до виявлення нової сутності законів совісті, віри й моралі, звернених до внутрішнього світу людини. Погоджуємося з думкою О. Лейста, котрий зазначив: «У середні віки людина була настільки підпорядкованою церкві і державі, що тільки від дуалізму духовної та світської влади щось виграла її свобода: боротьба церкви за політичну владу компрометувала ідею необмеженості прав світських правителів, і навпаки, відстоювання суверенності світських властей творила ідеї будь-якого виходу з-під духовного диктату церкви» [5]. На цьому етапі загальнолюдського та суспільно-політичного розвитку відбулося зміщення акценту у суспільній свідомості від держави до церкви. Всеосяжність догматичного світосприйняття, суворо орієнтованого на святого писання, спричинило обмеження проблематики й змісту політико-правових доктрин. Проте, актуальність питання про взаємовідносини церкви й держави незмінно створювало розбіжності про сутність й завдання останньої.

Християнство викликало суттєві зміни у розумінні сутності людини, відтоді пріоритетними стали цілком нові якості особистості. Етичність, особистий інтерес та розум втратили свої позиції як цінності античного громадянина, актуальними стали духовність, віра й здатність любити. Ідея трансцендентності Бога стала джерелом переосмислення індивідом місії людського роду, що було протилежним напрямом до натурфілософської та язичницької концепцій.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Аврелий А. О Граде Божем / А. Аврелий. – М.: Харвест АСТ, 2000. – 1296 с.
2. Аквінський Ф. Коментарі до Аристотелевої «Політики» / Ф. Аквінський; пер. з лат. О. Кислюк. – К.: Основи, 2003. – 796 с.
3. Кухта Б. Нариси з історії європейської політичної думки / Б. Кухта. – Л.: Центр політичних досліджень, 2008.
4. Класики політичної думки від Платона до М. Вебера. – К.: Тандем, 2002.
5. Лейст О. История политических и правовых учений [Електронний ресурс] / О. Лейст.

– Режим доступу : www.gumer.info/bibliotek_Buks/Pravo/Leist/_05.php (дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана.

6. Раскина С. Политические теории Уильяма Оккама и Античность [Электронный ресурс] / С. Раскина. – Режим доступу : www.srednieveka.ru/upload/journal/36.28-49.pdf (дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана.

7. Рассел Б. История западной философии [Электронный ресурс] / Б. Рассел. – Режим доступу : www.psylib.org.ua/books/rassb01/txt38.htm (дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана.

8. Чичерин Б. История политических учений [Электронный ресурс] / Б. Чичерин. – Режим доступа: http://dugward.ru/library/gosipravo/chicherin_ist_pr1.html#pater (дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана.

REFERENCES:

1. Avreliy A. O Hrade Bozem [City of God]. – Moskow: Harvest, 2000. – 1296 p.
2. Akvinskyj T. Komentari do Aristelevoi «Polityky» [Comments to Aristotle's «Politiks»]. – Kyiv: Osnovy, 2003. – 796 p.
3. Kuhta V. Narusy z istorii evropejskoj politychnoi dumky [Essays on the history of European political thought]. – Lviv: Center for Political Studies, 2008.
4. Klyasyku politychnoj dumku vid Platona do M. Vebera [Classical political thought from Platon to M. Weber]. – Kyiv: Tandem, 2002.
5. Lejst O. Istoriya politicheskikh i pravovykh uchenij [History of political and legal doctrines] . – Access mode : www.gumer.info/bibliotek_Buks/Pravo/Leist/_05.php (Accessed 20 July 2015)
6. Raskina S. Politicheski teorii U. Okkama i Antychnost [W. Ockham of political theory and Antiquity] . – Access mode : www.srednieveka.ru/upload/journal/36.28-49.pdf (Accessed 20 July 2015)
7. Rassel B. Istoriya zapadnoj filosofii [History of Western Philosophy] . – Access mode : www.psylib.org.ua/books/rassb01/txt38.htm (Accessed 20 July 2015)
8. Checherin B. Istoriya politicheskikh uchenij [History of Political Thought] . – Access mode : http://dugward.ru/library/gosipravo/chicherin_ist_pr1.html#pater (Accessed 20 July 2015)

Леськів М., аспірантка кафедри теорії і історії політичної науки, Львівський національний університет імені Івана Франка (Львів, Україна), E-mail: Kurylom@ukr.net

Філософсько-теологічне осмислення «чоловіка політичного» в епоху Середньовіччя

***Анотація.** Проаналізовано процес зародження християнства і його вплив на формування політичної життя суспільства. Розглянуті основні підходи до розуміння політичної людини в епоху Середньовіччя. Визначено, що політичне життя середньовічного суспільства ґрунтується на взаємозв'язках світської і духовної влади.*

***Ключові слова:** духовність, моральність, божественний закон, моральний закон, гріх, віра, всесвітня монархія.*

Leskiw M., Postgraduate Student at the Department of theory and history of political science, Ivan Franko National University of Lviv, (Lviv, Ukraine), E-mail: Kurylom@ukr.net

Philosophical and theological reflection «political human» in the Middle Ages

***Abstract.** In this paper author analyzed the process of the birth of Christianity and its influence on the formation of political society and main approaches to understanding political human in the Middle Ages.*

Actuality of the topic is in identification of main characteristics of political human and social relations, that were formed on the basis of theological doctrine. Purpose of the article – to determine the socio-political nature of human in the philosophical and theological conceptions of the Middle Ages. The political thinking in Middle Ages was in dispute between the secular and ecclesiastical authority. The ideological contradictions reflected in the evolution of the image of «political human» gave him a religious gradation. The principle of private life is not a political general public interests, but spiritual temporary existence. Theoretical conflict in the political thought of the Middle Ages concerning the authority of church and state, has led to the discovery of new laws of essence the conscience, faith and morals, addressed to the inward man.

***Key words:** spirituality, morality, divine law, moral law, sin, faith, universal monarchy.*